

Judikatūras krājums

Lieta C-112/22

CU

(*Tribunale di Napoli* (Itālija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Tiesas (virspalāta) 2024. gada 29. jūlija spriedums

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Tādu trešo valstu valstspiederīgo statuss, kuri ir kādas dalībvalsts pastāvīgie iedzīvotāji – Direktīva 2003/109/EK – 11. panta 1. punkta d) apakšpunkts – Vienlīdzīga attieksme – Sociālā nodrošinājuma, sociālās palīdzības un sociālās aizsardzības pasākumi – Nosacījums par pastāvīgu dzīvesvietu vismaz desmit gadus, no kuriem pēdējos divus gadus nepārtraukti – Netieša diskriminācija

Robežkontrole, patvērums un imigrācija – Imigrācijas politika – Tādu trešo valstu valstspiederīgo statuss, kuri ir kādas dalībvalsts pastāvīgie iedzīvotāji – Direktīva 2003/109 – Tiesības uz vienlīdzīgu attieksmi sociālā nodrošinājuma, sociālās palīdzības un sociālās aizsardzības jomā – Valsts tiesiskais regulējums, ar kuru sociālā pabalsta piešķiršana ir pakļauta nosacījumam par dzīvesvietu vismaz desmit gadus, no kuriem pēdējos divus gadus nepārtraukti, un kurā ir paredzēts kriminālsods par nepatiesu ziņu sniegšanu – Nepieļaujamība

(Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 34. pants; Padomes Direktīvas 2003/109 6. un 12. apsvērums, 4. panta 1. punkts un 11. panta 1. punkta d) apakšpunkts un 2. punkts)

(skat. 35., 38., 46., 50.–52., 55.–61. punktu un rezolutīvo daļu)

Kopsavilkums

Izskatot *Tribunale di Napoli* (Neapoles tiesa, Itālija) lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, Tiesa lēma par Direktīvas 2003/109¹ 11. pantā paredzēto vienlīdzīgas attieksmes pret trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri ir pastāvīgie iedzīvotāji, un valstspiederīgajiem principu un it īpaši par to, vai piekļuve sociālā nodrošinājuma, sociālās palīdzības vai sociālās aizsardzības pasākumam šī 11. panta 1. punkta d) apakšpunkta izpratnē var tikt pakārtota nosacījumam par vismaz desmit gadu uzturēšanos attiecīgajā dalībvalstī bez pārtraukuma pēdējo divu gadu laikā.

2020. gadā CU un ND, trešo valstu valstspiederīgās, kuras pastāvīgi dzīvo Itālijā, iesniedza pieteikumus “pamata ienākumu” saņemšanai, kas ir sociālais pabalsts, kura mērķis ir nodrošināt iztikas minimumu. Pēc tam pret viņām ierosināti kriminālprocesi par to, ka tās pieteikumos nepareizi apliecinājušas, ka ir izpildījušas šī pabalsta piešķiršanas nosacījumus, tostarp nosacījumu par dzīvesvietu Itālijā vismaz desmit gadus, no kuriem pēdējos divus gadus nepārtraukti.

¹ Padomes Direktīva 2003/109/EK (2003. gada 25. novembris) par to trešo valstu pilsoņu statusu, kuri ir kādas dalībvalsts pastāvīgie iedzīvotāji (OV 2004, L 16, 44. lpp.).

Šajā kontekstā Neapoles tiesai bija neskaidriības par šī piešķiršanas nosacījuma, kas piemērojams arī Itālijas pilsoņiem, atbilstību Savienības tiesībām. Šī tiesa uzskata, ka šī prasība rada nelabvēlīgu attieksmi pret trešo valstu valstspiederīgajiem, tostarp tiem, kuriem ir pastāvīgas uzturēšanās atļaujas, salīdzinājumā ar attieksmi pret pilsoņiem.

Tiesas vērtējums

Vispirms Tiesa atgādina – ja Savienības tiesību normā, kā, piemēram, Direktīvas 2003/109 11. panta 1. punkta d) apakšpunktā, ir tieša atsauce uz valsts tiesību aktiem, Tiesai nav jāsniedz autonoma un vienveidīga attiecīgo jēdzienu definīcija atbilstoši Savienības tiesībām. Tomēr autonomu un vienveidīgu definīciju neesamība sociālā nodrošinājuma, sociālās palīdzības un sociālās aizsardzības jēdzieniem Savienības tiesību izpratnē un šajā tiesību normā veiktā norāde uz valsts tiesībām saistībā ar minētajiem jēdzieniem nenozīmē, ka dalībvalstis var apdraudēt Direktīvas 2003/109 lietderīgo iedarbību, piemērojot šajā tiesību normā paredzēto vienlīdzīgas attieksmes principu. Turklāt, nosakot valsts tiesību aktos paredzētus sociālā nodrošinājuma, sociālās palīdzības un sociālās aizsardzības pasākumus, dalībvalstīm jāņem vērā Eiropas Savienības Pamattiesību hartā (turpmāk tekstā – “Harta”) paredzētās tiesības un principi, it īpaši tie, kas noteikti tās 34. pantā.

Tā kā gan Hartas 34. pantā, gan Direktīvas 2003/109 11. panta 1. punkta d) apakšpunktā ir atsauce uz valsts tiesībām, iesniedzējtiesai jānosaka, vai pamatlietā aplūkoto “pamata ienākumi” ir sociāls pabalsts, kas ir kāds no minētajā direktīvā paredzētajiem pabalstiem.

Turpinājumā Tiesa uzsver, ka ar Direktīvu 2003/109 ieviestā sistēma saskaņā ar šo direktīvu piešķirtā pastāvīgā iedzīvotāja statusa iegūšanu pakļauj īpašai procedūrai un turklāt pienākumam izpildīt noteiktus nosacījumus, tostarp prasību par piecu gadu likumīgu un nepārtrauktu uzturēšanos valsts teritorijā. Ciktāl šis pastāvīgā iedzīvotāja statuss atbilst visaugstākajam trešās valsts valstspiederīgā integrācijas līmenim, tas pamato to, ka viņiem tiek garantēta vienlīdzīga attieksme ar uzņemošās dalībvalsts valstspiederīgajiem, it īpaši attiecībā uz sociālo nodrošinājumu, sociālo palīdzību un sociālo aizsardzību.

Turklāt, runājot par pamatlietā aplūkoto nosacījumu par dzīvesvietu, Tiesa uzskata, ka nosacījums par dzīvesvietu Itālijā vismaz desmit gadus, no kuriem pēdējos divus gadus nepārtraukti, ir pretrunā Direktīvas 2003/109 11. panta 1. punkta d) apakšpunktam.

Pirmkārt, atšķirīgā attieksme – pret trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri ir pastāvīgie iedzīvotāji, un valsts pilsoņiem –, kas izriet no tā, ka valsts tiesiskajā regulējumā paredzēts šāds nosacījums par dzīvesvietu, ir uzskatāma par netiešu diskrimināciju. Šis nosacījums galvenokārt skar nepilsoņus, kuru vidū ir ne tikai trešo valstu pilsoņi, bet arī to Itālijas pilsoņu intereses, kas atgriežas Itālijā pēc uzturēšanās perioda citā dalībvalstī. Proti, pasākums var tikt uzskatīts par netiešu diskrimināciju un nav nepieciešams, lai tas radītu labvēlīgāku stāvokli visiem valsts pilsoņiem vai radītu nelabvēlīgāku situāciju vienīgi tiem trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri ir pastāvīgie iedzīvotāji, izslēdzot pilsoņus.

Otrkārt, šāda diskriminācija principā ir aizliegta, ja vien tā nav objektīvi pamatota.

Tomēr Direktīvas 2003/109 11. panta 2. punktā izsmelīgi paredzētas situācijas, kurās dalībvalstis attiecībā uz dzīvesvietu var atkāpties no vienlīdzīgas attieksmes pret trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri ir pastāvīgie iedzīvotāji, un valsts pilsoņiem. Tādējādi pārējās situācijās atšķirīga attieksme pret šīm divām pilsoņu kategorijām pati par sevi ir šīs direktīvas 11. panta 1. punkta d) apakšpunkta pārkāpums.

Atšķirīgu attieksmi pret trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri ir pastāvīgie iedzīvotāji, un attiecīgās dalībvalsts valstspiederīgajiem nevar attaisnot it īpaši ar to, ka viņi varētu būt atšķirīgā situācijā, ņemot vērā viņu attiecīgās saiknes ar šo dalībvalsti.

Proti, Direktīvā 2003/109 paredzētais nosacījums par piecu gadu likumīgas un nepārtrauktas dzīvesvietas laikposmu pastāvīgā iedzīvotāja statusa iegūšanai liecina par “personas nostiprināšanos valstī”. Tādējādi jāuzskata par pietiekamu, lai šai personai pēc pastāvīgā iedzīvotāja statusa iegūšanas būtu tiesības uz vienlīdzīgu attieksmi ar šīs valsts valstspiederīgajiem, it īpaši attiecībā uz sociālo nodrošinājumu, sociālo palīdzību un sociālo aizsardzību saskaņā ar minētās direktīvas 11. panta 1. punkta d) apakšpunktu.

Līdz ar to dalībvalsts nevar vienpusēji pagarināt uzturēšanās laikposmu, kas nepieciešams, lai šāds pastāvīgais iedzīvotājs varētu izmantot šajā tiesību normā garantētās tiesības.

Visbeidzot, attiecībā uz kriminālsodu, kas valsts tiesiskajā regulējumā paredzēts nepatiesu ziņu sniegšanas gadījumā attiecībā uz nosacījumiem, ar kādiem var piekļūt attiecīgajam sociālajam pabalstam, Tiesa atgādina, ka valsts sankciju sistēma nav saderīga ar Direktīvas 2003/109 normām, ja tā ir noteikta, lai nodrošinātu, ka tiek ievērots pienākums, kurš pats neatbilst šīm tiesību normām. Ņemot vērā iepriekš minēto, Tiesa nospriež, ka Direktīvas 2003/109 11. panta 1. punkta d) apakšpunktam, lasot to Hartas 34. panta gaismā, ir pretrunā tāds dalībvalsts tiesiskais regulējums, ar ko trešo valstu valstspiederīgo, kuri ir pastāvīgie iedzīvotāji, tiesības uz sociālā nodrošinājuma, sociālās palīdzības vai sociālās aizsardzības pasākumu ir pakārtotas nosacījumam – kas piemērojams arī šīs dalībvalsts valstspiederīgajiem –, proti, ka attiecīgā persona minētajā dalībvalstī ir dzīvojusi vismaz desmit gadus, no kuriem pēdējos divus gadus nepārtraukti, un kurā paredzēts, ka par jebkādu nepatiesu ziņu sniegšanu attiecībā uz šo dzīvesvietas nosacījumu soda ar kriminālsodu.